

***Pinguicula vulgaris* (vetblad)
uitgeplant in het Buitengoor
(Mol, prov. Antwerpen)**

Juul Slembrouck (Deurne, Antwerpen)
[sjuulp1@hotmail.com]

André Vanhoof, een enthousiast medewerker van het erkende en door Natuurpunt beheerde natuureservaat Buitengoor, trof in 2007 enkele exemplaren *Pinguicula vulgaris* (vetblad) aan, net buiten het geplagde deel van het slenkengebied met basenrijke kwel van het reservaat. Kort daarop, tijdens een gesprek met Herman Vannerom, vernam ik dat *P. vulgaris* daar al eerder gevonden was tijdens een RIN-excursie in 1986. Herman bezorgde ons een kopie van een brief van 3 augustus 1994, waarin ingenieur A.I.J. (Naud) Wijnhoven beschrijft dat Geert De Blust tijdens een excursie op 5 juli 1994 “inderdaad een plek [toonde] met enkele *Pinguicula vulgaris*-plantjes tegen de *Narthecium*-bulten, vanaf het toevoerkanal, vrij ver naar achteren in het terrein, ongeveer waar wij op 5 juli ook gezocht hebben. Wij vonden in 1986 maar een klein aantal, maximaal 10. Eén polletje daarvan was kort daarvoor door een collega-florist geplant! De andere planten hadden zich – op het oog – spontaan gevestigd. De Blust kon niet zeggen wie het plantje indertijd heeft geplant.”

Tijdens een van de vele inventarisatie-excursies voor mossen en lichenen binnen het meerjarenproject ‘Mossen en Lichenen in het Buitengoor’ maakten wij op deze plaats een opname (tabel 1, opname 1). André Vanhoof vond daar in de lente van 2008 drie bloeiende planten. In de directe omgeving van de in de lente bloeiende planten vonden wij begin augustus een tiental exemplaren. Plat op de bodem groeide *Calliergonella cuspidata* met complanate vertakking en dito bebladering, en in het ondiepe water rondom de opname *Campylium stellatum* en *Chara spec.*, allebei vermoedelijk als recente kolonistoren.

Eén opname van 0,5 × 0,5 m geeft geen representatief beeld van de omgeving waar *P. vulgaris* groeit. Wij maakten daarom *at ran-*

dom twee extra opnamen binnen een straal van ca. 5 m rond de groeiplaats van *P. vulgaris*. Samen geven de opnamen een beeld van de toestand van de pioniersvegetatie, ongeveer vier jaar na het plaggen (tabel 1).

Op en rond de groeiplaats van *P. vulgaris* in het Buitengoor komen enkele eutrofiëringselementen voor (*Lemna minor*, *Bidens frondosa*, *Lycopus europaeus*, *Samolus valerandi*), naast een soort van verlandingsvegetaties (*Typha latifolia*). Deze indicatorsoorten wettigen echter geenszins de conclusie dat in het Buitengoor sprake zou zijn van een algehele eutrofiëring. In het gebied zijn overgangen legio, waardoor de begroeiingen nauwelijks in scherp afgelijnde, naamdragende gemeenschappen kunnen gevat worden. Verder dient opgemerkt dat ‘bijzondere soorten’ niet altijd onmiddellijk na het voorbije plagseizoen opduiken, maar veelal pas na twee of drie jaar verschijnen.

Van de met verdwijning bedreigde Rode-Lijstsoort *Utricularia intermedia* vonden wij in de onmiddellijke omgeving een overvloedig bloeiende populatie, die over ca. 60 tot 75 m² het aspect bepaalde.

Meldingen van *Pinguicula vulgaris* tussen 1986 en 1994 en tussen 1994 en nu ontbreken. Hoe de populatie zich na de aanvankelijke introductie sinds 1986 precies ontwikkelde en of er sprake is van ononderbroken continuïteit dan wel hernieuwd aanplanten of spontaan uitzaaïen, is dus niet bekend. Wie de soort heeft uitgeplant en waar de planten oorspronkelijk vandaan kwamen, weten we evenmin.

Naschrift. [Red., juli 2009] – Uit het voorgaande blijkt dat een ecologisch kritische soort als *P. vulgaris* zich na introductie in het Buitengoor vermoedelijk jarenlang wist te handhaven (indien er tenminste geen sprake is van herhaalde introductie). Commentaren naar aanleiding van het totstandkomen van deze floristische nota hebben nogmaals duidelijk gemaakt dat het introduceren van nieuwe of lokaal verdwenen soorten – zeker indien de herkomst van het geïntroduceerde materiaal onbekend is – een heikel punt van discussie

blijft. Het (her)uitzetten van planten- en dierenmateriaal binnen de grenzen van een erkend natuurreservaat is in strijd met de wet op het natuurbehoud en strookt ook niet met de geest ervan. Het uitvoeren van dergelijke 'experimenten' kan niet zonder toelating van de hiertoe bevoegde instanties. Sluiks uit-

zetten kan onder geen beding. Een concrete oplossing voor *Pinguicula* in het Buitengoor zou erin kunnen bestaan dat de planten overgebracht worden naar een collectietuin buiten het reservaat, waar ze ter beschikking kunnen blijven van onderzoekers (bv. voor genetisch onderzoek).

Tabel 1. Vegetatie-opnamen van een perceel met *Pinguicula vulgaris* in het Buitengoor (IFBL C6.24.31).

	Opname 1 2/2007	Opname 2 3/2007	Opname 3 4/2007	Aanvullende informatie
Hoogte vegetatie	tot 50 cm	tot 30 cm	tot 100 cm	
Oppervlakte	0,5 × 0,5 m	2 × 2 m	2 × 2 m	
<i>Pinguicula vulgaris</i>	r	.	.	Opnamen: J. Slembrouck, 14 augustus 2007, m.m.v. C. Buter, J. Dirx, V. Tetsch en H. Schoorl; code van Barkman, Doing & Segal.
<i>Juncus articulatus</i>	1b	2a	+a	Opname 1: Een 'eilandje' van ca. 0,5 × 0,5 m aan de rand van het geplagde slenkengebied. Bodem: kwartszand, met rondom de opname bezinking van fijn organisch materiaal. Vochtigheid: nat; opname omgeven door 3-5 cm diep kwelwater.
<i>Juncus canadensis</i>	+a	+p	+a	
<i>Equisetum palustre</i>	+b	1a	+a	
<i>Carex viridula</i> var. <i>viridula</i>	2a	+b	.	
<i>Lycopus europaeus</i>	.	+a	+p	
<i>Myosotis cespitosa</i>	.	+p	+p	
<i>Eleocharis multicaulis</i>	2a	.	+r	Opname 2: Geplagd in 2004-2005, leeftijd van de vegetatie variërend van 1 tot 3 jaar. Bodem: kwartszand met ijzerkwel en melkkwartskeien. Vochtigheid: 100 %; grondwaterstand 5-10 cm boven het maaiveld. Open kwelwater: ca. 50 %, met bezinksel van fijn organisch materiaal, verkleind door de golfslag. Bedekking: kruidlaag ca. 50 %, moslaag ca. 60 %.
<i>Juncus bulbosus</i>	1b	.	.	
<i>Chara</i> sp.	+b	.	.	
<i>Campylium stellatum</i>	+p	.	.	
<i>Utricularia minor</i>	.	2b	.	
<i>Philonotis fontana</i>	.	2b	.	
<i>Scorpidium scorpioides</i>	.	2b	.	
<i>Pseudocalliergon lycopodioides</i>	.	2b	.	
<i>Pohlia wahlenbergii</i>	.	1b	.	
<i>Juncus effusus</i>	.	+b	.	
<i>Samolus valerandi</i>	.	+p	.	
<i>Epilobium</i> sp.	.	+r	.	
<i>Aneura pinguis</i>	.	+p	.	
<i>Philonotis calcarea</i>	.	+p	.	
<i>Utricularia intermedia</i>	.	.	3a	
<i>Berula erecta</i>	.	.	1p	
<i>Lemna minor</i>	.	.	1p	
<i>Typha latifolia</i>	.	.	+p	
<i>Bidens frondosa</i>	.	.	+p	
<i>Molinia caerulea</i>	.	.	+p	